

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
КОМІКС-АДАПТАЦІЇ РОМАНІВ ЄНЕВ РЕЙТО
ФЕРКУ СІЛЬВЕСТЕР ШАНДОРОВИЧ

Студента IV-го курсу

Освітня програма: 014 Середня освіта (Мова і література угорська)

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 103 / 23 листопада 2022 року

Науковий керівник:

Маді Габрієлла Яношівна
старший викладач

Завідувач кафедру:

Берегсасі Аніко Ференцівна
доктор габлітований, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота
КОМІКС-АДАПТАЦІЇ РОМАНІВ ЄНЕВ РЕЙТО

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студента IV-го курсу

Ферку Сільвестер Шандорович

Освітня програма: 014 Середня освіта (Мова і література угорська)

Науковий керівник: **Маді Габрієлла Яношівна**

старший викладач

Рецензент: **Берегсасі Аніко Ференцівна**
зав. кафедри, доктор габлітований, професор

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Filológia Tanszék

REJTŐ JENŐ REGÉNYEINEK KÉPREGÉNY-ADAPTÁCIÓI

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Ferku Szilveszter

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 014 Középfokú oktatás (Magyar nyelv és irodalom)

Témavezető: Mádi Gabriella

adjunktus

Recenzens: Dr. habil. Beregszászi Anikó

tanszékvezető professzor

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. ПОНЯТТЯ ТА ІСТОРІЯ КОМІКСІВ	9
I.1 Види коміксів	9
I.2 Загальна історія коміксів	10
I.3 Американські комікси	11
II. КОМІКС ЯК ДЗЕРКАЛО СУСПІЛЬСТВА	14
II.2 Антигерої. Особистість у коміксах	15
III. КОМІКС ЯК МЕДІУМ. УГОРСЬКИЙ КОМІКС	19
III.1 Судження про комікси в Угорщині	19
III.2 Медіа-нараторологічний підхід до коміксів	19
III.3 Поява, успіхи та невдачі коміксів в Угорщині.....	20
IV. ЄНЕВ РЕЙТО. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КОМІКСІВ ПРО РЕЙТО	22
IV.1 Хто такий Єнев Рейто?	22
IV.2 Еволюція коміксів Рейто	23
V. АНАЛІЗ КОМІКСІВ РЕЙТО	27
V.1 Аналіз коміксу Циклон Блондинка.....	27
V. 2 Аналіз коміксу Знайдений крейсер.....	29
РЕЗЮМЕ(угорська)	33
РЕЗЮМЕ	36
БІБЛОГРАФІЯ	39
ДОДАТКИ	41

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. A KÉPREGÉNY FOGALMA ÉS TÖRTÉNETE	9
I.1 A képregény fajtái.....	9
I.2 A képregény kialakulásának általános története.....	10
I.3 Az amerikai képregények.....	11
II. A KÉPREGÉNY MINT A TÁRSADALOM TÜKRE	14
II.2 Antihősök. Személyiség a képregényekben.....	15
III. A KÉPREGÉNY MINT MÉDIUM. A MAGYAR KÉPREGÉNY	19
III.1 A képregény magyarországi megítélése	19
III.2 A képregény médianarratológiai megközelítése	19
III.3 A képregény megjelenése, sikerei és bukásai Magyarországon	20
IV. REJTŐ JENŐ. A REJTŐ KÉPREGÉNYEK FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE	22
IV.1 Ki is az a Rejtő Jenő?	22
IV.2 A Rejtő képregények evolúciója	23
V. REJTŐ KÉPREGÉNYEK ELEMZÉSE	27
V.1 Az A Szőke ciklon c. képregény elemzése	27
V. 2 A Megkerült cirkáló című képregény elemzése.....	29
ÖSSZEGZÉS	33
REZÜMÉ(ukrán nyelven)	36
IRODALOMJEGYZÉK	39
MELLÉKLETEK	41

BEVEZETÉS

Az ember egyik meghatározó jellemzője a kommunikáció igénye. Kommunikálhatunk verbálisan és vizuálisan is. A kettőnek az ötvözése jellemző a képregényre, ami tulajdonképpen egy dinamikusan fejlődő, de viszonylag fiatal mediális, illetve kommunikációs termék.

A képregények régóta jelen vannak a társadalomban. Voltak rosszabb és jobb időszakai, de az emberiség viszonylag nagy rétegére volt és van is hatással.

A történelem során a nagyobb korszakokat, történelmi eseményeket belefoglalták az adott korok képregényeibe, és tükröt mutattak a társadalomnak, hatással voltak annak átalakulására. Az Amerikai Egyesült Államok első képregényei tükröt mutattak a politikának, az akkori társadalmi eseményeknek. Problémáikat hősök oldották meg akik gyakran bírálták vezetőik döntéseit vagy csináltak viccet belőlük. Európában is hasonlóképpen indult a képregények karrierje. Ám kicsivel később a képregények célja megváltozik, és a gyerekek nagy kedvencévé válnak a szupererős hősök, és az új példaképek szerepét töltik be.

Magyarországon ez a műfaj elég későn kezdett teret hódítani, ám minden esetre büszkéek lehetünk rá, hogy nekünk is van sajátunk, még ha az más is, mint amit a Marvel képregények lapjain látunk. A magyar képregény leginkább csak irodalmi adaptációkból áll, hiszen csak ez volt megengedett a szovjet rendszer szigora miatt, ám ennek köszönhetően sok nagyszerű alkotás elevenedett meg. Ilyenek voltak Rejtő Jenő regényei is.

A munkám tárgya: Rejtő Jenő regényeinek képregény-adaptációi.

A munka célja meghatározni mi is az a képregény, illetve feltárni, hogy milyen sajátosságai vannak a magyar képregényeknek, miben térnek el a nyugati képregényektől. miben hasonlítanak.

A munkám első fejezetében a képregényt, annak történetét vizsgálom. Már gyerekkorom óta nagyon közel állnak hozzám a képregények, az ezekből készült filmek és játékok is meghatározó gyermekkori élmények. Manapság a képregényeket leginkább filmek formájában éljük meg, ami egy képkockákból álló szöveges alkotásnál nem gond, mert alaptól sincs a fantáziánkra bízva, mint egy könyv, ám a teljes élmény és hatás úgy garantált, ha mindkét verziót megtapasztaljuk.

Dolgozatom első fejezete tehát a klasszikus értelemben vett képregényről szól részletesen, annak fejlődéséről, változásairól,

A második fejezetben arról van szó, hogy a képregény hogyan tükrözi a társadalmat, hogyan oldja ezt meg különböző időszakokban, milyen válaszokat ad, s ezek milyen hatással vannak a társadalomra, az emberek véleményére. A képregény nem csak a szórakoztatás eszköze lehet, és erre alkotóik is rájöttek, a képregényekkel reagálhatnak a társadalom eseményeire, a felmerülő problémákra.

Nem mindenhol sikerült ezt ilyen könnyen felismerni. A dolgozatom harmadik fejezetében a képregényt mint önálló médiumot vizsgálom, illetve a képregények megjelenését Magyarországon, és az eredeti Magyar képregények megjelenését, fogadtatását. Magyarországon ugyanis nem ment olyan könnyen a képregények térhódítása, mint külföldön, hiszen a rendszer erősen korlátozta, nem ismerték el, mint önálló médiumot, csak irodalmi művek adaptációiként léteztek a képregények.

Ezek az irodalmi regények adaptációjaként született képregények azért nagy sikert arattak Magyarországon. A munkám negyedik fejezete ezekről az adaptációkról, pontosabban Rejtő Jenő regényeinek képregény-adaptációjáról szól. A kezdeti verziókat azok problémáit és a fejlődéstörténetét veszem sorra a fejezet nagy részében, illetve az elején ejtek néhány szót Rejtő Jenőről is, akinek köszönhetően ezek a képregények alapot kaptak.

Az ötödik fejezetben Rejtő képregények megvizsgálásával próbálok választ keresni arra, vajon mennyire hasonlítanak ezek a képregények a nyugati társaikra, illetve, hogy mik a sajátosságai, mint magyar képregény. Az elemzést az *A szőke ciklon* és az *A megkerült cirkáló* című képregényfüzeteken keresztül folytatom, amely összesen három történetet tartalmaz: *A szőke ciklon*, *A megkerült cirkáló*, *Szép kis üzlet*; melyeket Rejtő Jenő regénye alapján írt Cs, Horváth Tibor, és rajzolta Korcsmáros Pál és Havasi Éva. Több szempont alapján is megvizsgálom ezeket az alkotásokat, mint például a keretezés, az átmenetek használata, vagy például a szövegbuborékok kezelése.

Feltevésem, amit bizonyítani szeretnék ezzel az elemzéssel, az, hogy ezek a képregények nagyon egyediek, bár sok esetben hasonlítanak az amerikai vagy épp az európai képregényekre. Bebizonyítani, hogy az irodalmi regények képregény-adaptációi is megállják a helyüket, mint önálló alkotások, illetve, hogy milyen jó minőségű önálló alkotások születhettek volna, ha az adott körülmények között a vezetés nem csak az irodalmi művek adaptálását engedélyezi.

A problémák kiemelését is fontosnak tartom elemzésem során, és igyekszem kiemelni őket, megtalálni, hogy mi miatt léteznek ezek a problémák, amelyek esetleg

nehezítik, zavaróvá teszik az olvasást, a képregény megértését, illetve, hogy mely elemek miatt válik egyhangúvá a történetvezetés, melyek azok a sajátos elemek, amelyeket a szerzők kihagytak, pedig szerves elemei a képregénynek, illetve mik azok a lehetőségek, amelyek kézenfekvők lettek volna, és még szórakoztatóbbá tették volna ezeket az alkotásokat, a szerzők mégsem éltek velük.

I. A KÉPREGÉNY FOGALMA ÉS TÖRTÉNETE

A képregény az irodalom és a képzőművészet sajátos keveréke, történeteket mesél el egymást követő képek sorával. Mostanra széles körben kedvelt műfaj lett belőle. Régebb óta jelen van ez a műfaj, mint amióta képregénynek hívják hiszen már az ókorban is kedvelt szokás volt képekkel történeteket mesélni. (Mccloud, 2007)

A mai értelemben vett képregény elég fiatal, a 19. század végén jelent meg az Egyesült Államokban. Korábban, a 17.-18. században is születtek már hasonló alkotások, csak éppen sokkal több szöveggel, ez azért is lényeges különbség, mivel a mostani képregények inkább kevés szöveget tartalmaznak, azokat is szövegbuborékokban, és több képet is tartalmaznak, mint ezek a korai alkotások.

A magyar képregény elnevezés először 1938-ban bukkant fel a *Képes Regények* sorozattal. Ezekben a zsebkönyvekben amerikai képregények voltak alaposan megváltoztatott formában. A szövegbuborékok eltűntek, cserébe viszont sokkal több lett a narrátori szöveg, és még a képeket is átszerkesztették, így ezeknek lényegében már kevés köze volt a képregényekhez. A képregény elnevezés később válik elterjedté, és ekkor már azt az alkotást nevezték így, amit mi is ma. (Mccloud, 2007)

I.1 A képregény fajtái

Angolul a képregényt általánosságban *comics*-nak nevezik, ami azt jelenti: „vicces”, hiszen a korai amerikai képtörténetek a humorra építettek. Az amerikai képregénynek két fajtája van. Az első a képsor, általában három vagy öt képből áll, csattanóval ér véget a történet: ez a *comic strip* (vicces csík), ami rovatokban, újságokban jelenik meg. Ennek magyar megfelelőjeként általában a képsor elnevezést alkalmazzuk. A másik a *comic book* (képregény könyv), általában húsz-harminc oldalas füzetben megjelenő történet. (Maksa, 2010)

Az európai képregény eleinte heti vagy havi rendszerességű lapokban jelent meg, több figura történeteit is bemutatták néhány oldalon. Később elterjednek a képregény albumok, ezek egy figura történetet mutatják be negyven-hatvan oldalon, kemény fedelű kiadásban.

A francia képregény neve *bande dessinée*, vagy röviden BD (jelentése „rajzolt csík”). A hollandé *stripverhaal* (jelentése „csíktörténet”). Az olaszé *fumetti* (jelentése „füstöcske”,

ez a szóbuborékokra utal). A spanyol *tebeo* (az első spanyol képregényűjság a TBO címből), vagy *historieta* (jelentése „történetecske”).

A képregény harmadik, sajátos típusa a *manga* (japánul azt jelenti szeszélyes képek), a modern karikatúrák és a japán festészet ötvözete. (Maksa,2010)

A *manga* szónak van egy általános értelmezése, ami lényegében képregényt jelent, és így nevezik az összes képregényt, ami Japánban készül. Igaz, hogy ezt hallva legtöbbször egy nagy szemű, erős érzelmet kifejező arcú figurára gondolna. A japán képregények elég régóta jelen vannak, eredetük a 12. századig vezethető vissza. Ekkor kezdtek történeteket mesélő tekerceket készíteni, és a képek mellé szöveget is írtak. A modern *manga* stílusa azonban jóval később, a II. világháború eseményei után alakult ki. (Maksa, 2010)

I.2 A képregény kialakulásának általános története

A képregény ösztörténetének kulcsszereplői a svájci Rondolphe Töpffler, a német Wilhelm Busch, a francia Georges ("Christophe") Colomb és a brazil Angelo Agostini voltak. A legjelentősebb fordulat Wilhelm Busch nevéhez fűződik, aki 1844-ben a *Fliegende Blätter* című müncheni lap hasábjain nemcsak karikatúrákat, hanem önálló történeteket bemutató képsorokat is megjelentetett. Tudatosan élt a képregény nyújtotta lehetőségekkel: a gúnyrajzokat helyzetkomikummal, gegekkel kombinálta; legsikeresebb rajzsorozata az 1865-ben keletkezett *Max és Móric*. 1884-ben jelent meg Angliában az *Ally Sloper dugába dőlt nyaralása*, az első képregénymagazin, amely egy állandó figura kalandjait mesélte el.

A képregények szereplőinek sorát a szuperhősök megjelenése koronázta meg, ezzel a képregény a tömegkultúra része és formálója lett. Superman, két ohio-i tinédzser - Jerry Siegel és Joe Shuster - rendkívüli képességű hőse 1938-ban jelent meg az *Action Comics*-ban, a többi már történelem. Superman a műfaj alaptípusa, 60 évet ért meg az újságok lapjain, és ezalatt a hosszú karrier alatt rengeteg akadémia értekezés és disszertáció foglalkozott vele és a jellemével, és természetesen a nyomában keletkező háromszáz szuperhős társával is. A népszerűsége napjainkban is elvitathatatlanul töretlen, és általában a képregények világát kevésbé ismerők is tudják ki az a Superman, sőt ismerik a kinézetét, és általában a képességeit is, ami tegyük hozzá nem nehéz, hisz majdnem mindenre képes.

A 30-as évek végén még két új legendás alak született, Bob Kane Batmanje és C. C. Beck *Captain Marvelje*. A II. világháború idején a képregények hősei is harcba vonultak és csatákba bonyolódtak, morálisan támogatva a fronton harcoló katonákat és az otthon maradottakat, sőt Amerika kapitány magával Hitlerrel is megküzdött.

A nyomdatechnika fejlődésének köszönhetően Rudolf Dirks "A Katzenjammer Kölyök" sorozata jelent meg először négy-szín nyomásban, 1897. december 12-ikén, a Journal of America oldalain. A képregény sorsa ezzel eldőlt: újságok egész sora kezdte ostromolni a rajzolókat minden elképzelhető témájú és hosszúságú képsor megalkotásáért. A legfőbb alkotóelem továbbra is a humor maradt. Winsor McCay a New York Heraldban 1905-1911 között közölte a Kicsi Nemo Álomországban történetét, amelyben a szórakoztatáson kívül új elbeszélő kifejezésmód lehetőségeit is látta. A kis Nemo és barátainak álmotázása a korábbiaktól eltérően nem fejeződött be egyetlen számban, hanem folytatásokban jelent meg több héten át.

Az ötvenes évek képregényei boszorkányokkal, horrorral, szexszel, erőszakkal teltek meg. Ellenhatásként mozgalom indult az ártatlanok védelmében, az ifjúság úgymond tudatos megrontása ellen. Így született meg a képregényirodalmat szabályozó jogszabálygyűjtemény, sok helyen nyilvános képregény égetéseket tartottak, több városban betiltották árusításukat. A kiadók egy része nem élte túl a tömeghisztériát és úgy tűnt, az egész képregény-iparnak befellegzett. (Jacobs-Jones 1985)

A képregény újjászületését sokkal intelligensebb formában Charles M. Schulz Peanuts (Charlie Brown és Snoopy kutya) sorozata jelentette, valamint a René Goscinny szövegével és Albert Uderzo rajzaival a francia Pilote magazinban hatalmas sikert arató, rendkívüli humorú Astérix. Nem szabad azonban megfeledkezni a hatvanas évek legnagyobb sikeréről sem: Stan Lee és Jack Kirby fantáziauniverzumának Pókembere.

I.3 Az amerikai képregények

Az amerikai képregények története felosztható ezüst és aranykorra, emellett pedig a ritkábban emlegetett atom, bronz, és modern kor. Az amerikai képregények aranykora - a képregénytörténelem egyik legfontosabb időszaka, mely az 1930-as években kezdődött és az 1940-es évek végéig tartott. Ebben az időszakban erősödött meg a képregény műfaja a popkultúrán belül, ekkor születtek meg a szuperhősök őstípusai és sok máig népszerű szuperhős debütálása is ekkor történt. Ebben az időszakban születtek meg a képregény formai követelése. A képregényrajongók és -történészek többsége megegyezik abban, hogy az aranykor kezdete 1938-ra tehető, mikor Superman először jelent meg a DC Comics kiadványában, az Action Comics első számában. Más vélemények korábbra helyezik az aranykor kezdetét: az Overstreet Comic Book Price Guide kiadásában megjelent The Golden Age Quarterly az 1933-as évet jelöli meg kezdetnek, ugyanis ekkor jelentek meg az első

képregényfüzetek (addig csak képregény-csíkként léteztek más újságokban). Más történések, például Roger Sabin a *Comics, Comix and Graphic Novels: a History of Comic Art* kiadványban 1935-re teszik a kezdetet, amikor a DC Comics elődje, a National Allied Publications megjelentette az első kiadványát, a *New Fun: The Big Comic Magazine* első számát. Mindazonáltal Superman volt az első szuperhős, és az ő megjelenésével kezdődött el a szuperhős karakterek térhódítása a képregény műfaj keretein belül. És ez a tendencia uralta a képregényeket a '40-es évek végéig. 1939 és 1941 között a DC leányvállalata, az All-American Comics megteremtette a kiadó máig népszerű és híres szuperhőseit. Ilyenek voltak többek között Batman és Robin, Wonder Woman, Flash, Zöld Lámpás, Atom, Súlyom, és Aquaman. Az 1940-es években pedig a Timely Comics, a Marvel Comics elődje, több millió példányt adott el a saját szuperhős történeteiből a Fáklya, a Torpedó, és Amerika Kapitány főszereplésével. (Jacobs-Jones1985)

Bár ma már a *DC* és a *Timely* karakterei sokkal ismertebbek, a '40-es évek legnépszerűbb szuperhőse a *Fawcett Comics Csodakapitánya* volt. A *Wizard magazine* 179. részében Ben Morse egy cikkben azt állítja, hogy az 1940-es évben a Csodakapitány főszereplésével megjelenő *Captain Marvel Adventures-ből* 1,4 millió példányt adtak el számonként, így ez volt az év legolvasottabb képregénye. Sokkal többet adtak el belőle, mint Superman történeteiből.

A *Quality Comics Plastic Man* képregénye és a karikaturista Will Eisner maszkos detektívjéről szóló *The Spirit* képregény, mely eredetileg újságokban jelent meg folytatásos formában, szintén nagyon népszerűvé vált ebben a korban.

A második világháború jelentős hatással volt a történetekre. A szuperhős-képregények óriási népszerűsége tettek szert a háború alatt, mint olcsó, egyszerű, könnyed olvasmányok, ahol mindig a jó győz a gonosz felett. Az amerikai képregénykiadók a szuperhőseiket a hatalmak ellen indították harcba és a kor ikonjaivá váltak az olyan képregényborítók, ahol szuperhősök verik meg Adolf Hitlert vagy karikatúra szerűen ábrázolt japán katonákat győznek le.

Bár a popkultúra szempontjából a szuperhősök megteremtése volt az aranykor legfőbb része, nagyon sok más stílusú képregény is jelent meg mellettük. Az aranykorban sok humoros, western, romantikus és dzsungelés képregény is megjelent. James Steranko *History of Comics* című könyve megjegyzi, hogy ez leginkább a *Dell Comics* kiadóra volt jellemző, mely megszerezte jogot Walt Disney karaktereinek képregényre viteléről. A *Dell Comics* adta ki többek között Mickey egér, Donald kacsa, Roy Rogers és Tarzan történeteit. Így több millió eladott példányszámot tudtak produkálni hónapról hónapra. Náluk dolgozott

a kor egyik nagy tehetsége - Donald kacska írója és rajzolója - Carl Barks is. A korszak később is fennmaradó alkotásai közé tartoznak az Archie Comics által megalkotott tinédzser és humoros karakterek. (Jacobs-Jones1985)

Az amerikai képregények ezüstkora a művészi fejlődés és kereskedelmi sikerek korszaka volt az amerikai képregény történetében, elsősorban a szuperhős-műfaj tekintetében. A képregény aranykorát és a rövid ideig tartó atomkorát követő ezüstkort, melyet általánosan 1956 és az 1970-es évek közé helyeznek, a bronzkor, majd pedig a modern kor követte. A korszakban számos neves képregényíró és művész alkotott, köztük Stan Lee és Denny O’Neli írók, valamint Jack Kirby és Neal Adams rajzolók.

A fiatalkorú bűnözés ösztönzőjeként megvádolt szuperhős-képregények népszerűsége jelentősen visszaesett a második világháborút követő években. Az 1954-ben létrehozott Comics Code Authority, melynek szabályozásai és tiltásai minden képregényre kiterjedtek, a szuperhősök-műfajának és hőseinek újjáéledéséhez vezettek. A megnövekedett kereslet miatt a DC újabb és újabb szuperhős-sorozatokot adott ki, melyek sikerei után a Marvel Comics 1961 novemberében kiadta a szintén mérföldkőnek számító *Fantastic Four* első számát. A képregény ezüstkora egyike a képregénygyűjtők által leginkább kedvelt időszakoknak, mivel ebben az időszakban jelent meg a hatalmas népszerűséget, és nagy sikereket elérő barátságos és közkedvelt Pókember.

Az időszak egyik legfontosabb jelensége a szuperhősök bemutatásának és ábrázolási módjának fejlődése. A történetekben a tudományos fantasztikum és a földönkívüliek egyre inkább kiszorították az isteneket és a mágiát. A DC Comics módszeresen újította meg és támasztotta fel szuperhőseit 1955 és 1960 között. A Marvel Comics a növekvő érdeklődést kihasználva a szuperhősök iránt kifinomult történeteivel és jellemábrázolásaival használta ki. (Jacobs-Jones1985)

Napjainkban a képregények filmek formájában is hódítanak, és az egyik legsikeresebb műfajjá váltak, ezen belül is leginkább a Marvel képregények filmes adaptáció érték el hatalmas sikereket. Mostanra annyira közkedvelté lettek, hogy a legnagyobb bevételt hozó filmek listáján egy ilyen alkotás előkelő helyet foglal el, egész pontosan a másodikat. (Bosszúállók: Végjáték (2019) MCU film, bevétel: 2,8 milliárd USD). A DC comics filmes alkotásai szintén sikeresek, illetve több önálló európai és ázsiai, leginkább japán képregényből is film, animációs film készült.

II. A KÉPREGÉNY MINT A TÁRSADALOM TÜKRE

A régi korok emberei, az ősemberek, az ókori városok lakói történelmüket, mítoszaikat falakra, tekercesekre rajzolták. Képek mesélték el legendáikat vagy történeteiket.

A képregények ezekhez hasonlóan a mi „mítoszaink”, amik az utókor számára talán ugyanolyannak tűnnek majd, akárcsak nekünk a barlangrajzok, tekercesek képei. Ám ezeken a képekben igazából más a lényeg, nem a dolog mitikus része, nem a szupererős emberek, hanem sokkal inkább az az üzenet, kritika, amit megfogalmaznak a társadalom felé, tükröt mutatnak neki.

A magyarországi sajtópiacra már régóta betört a fogyasztói társadalom e jellegzetes terméke, a comics. Képregény persze ezt megelőzően is volt Magyarországon, lelkes olvasók böngészhettek végig hétről-hétre néhány képregényoldalt, s a jugoszláviai *Novi Sad*, később pedig már a magyar *Táltos* kiadó jóvoltából is néhány szórakoztató, gyermekeknek szóló történet vagy albumszerű képregény is megjelenhetett. Ám az akkori képregények inkább ismert irodalmi művek „képregényes” formává alkotott verziói voltak, de segítségükkel teret kaphattak a klasszikus értelemben vett képregények is.

Napjainkban már minden gyerek vagy képregényekért rajongó felnőtt polcain megtalálhatóak azok a képregények magyar nyelven, amelyek születésük idején egyedülállóak voltak, mint például a *Superman*, a *Pókember*, a *Batman*, az egyre népszerűbbé váló *Vasember* vagy az *X-men*.

Akik már addig is olvasták ezeket a képregényeket valamilyen más nyelven, talán kevésbé lepődnek meg azon, ami a képregények új olvasóinak vagy ellenzőinek meglepően hathat, vagyis, hogy ezek a képregények szilárd és kidolgozott világképpel rendelkeznek. Az az univerzum, amit megteremtettek a társadalommal kapcsolatos kérdésekkel elég sokat foglalkozik, a fogyasztói társadalom számos problémáját tükrözik vissza, vagy esetleg adnak rá fantasztikus, különleges, tehát képregényhez illő választ. Rég volt már az, mikor a képregények napilapok lapjainak alján vagy hétvégi napilapok mellékleteként jelentek meg csak, mára ez a műfaj olyan történeteket alkotott, amelyek rendkívüli alaposággal és részletességgel vázolják fel az elképzelt világ nyelvén modern korunk problémáit.

A képregények által teremtett hősöknek, illetve a valós világban eljátszott szerepeiknek a szórakoztatáson túl van még egy mögöttes szerepe, egyfajta formáló és visszatükröző hatása, ezt jól mutatja a képregény egyik klasszikusának, a Supermannek a sikere. Az első Superman képregények 1938-ban jelentek meg, de népszerűvé a második

világháború ideje alatt váltak. Több visszaemlékezésben és ismertetőben is olvasható, hogy milyen óriási hatással voltak ezek a történetek a háborúban harcoló katonákra, akik valódi megszállottként lapozgatták a sebezhetetlen, istenszerű, idegen bolygóról származó lény történeteit. Persze, ez egy egyedi eset: többnyire nem várhatunk el ennyire közvetlen hatást a mindennapjaink unalmát színesebbé varázsoló képregényektől. Számunkra sokkal inkább érdekes az, hogy ez a nagyszerű képregény és a nyomában megjelenő összes többi háborús szuperhősről szóló füzet világának melyek voltak a legfőbb jellemzői.

Az 1970-es évek gyorsan terjedő gazdasági válsága gyorsan rombolta le a társadalom addigi képét. Az amerikai társadalom én-képe megváltozott, magabiztosság eltűnt, s vele az ennek megfelelő gondolkodás. Erkölcsi biztonságuk is megszűnt, átalakult eddigi szemléletük. (Tarcza,1994)

Az erkölcsi biztonság hanyatlása nem feltétlenül negatívum: a társadalom értékrendjének átalakulása a kedvező változások lehetőségét is magában foglalja. Mindezek alapvetően sok képregény arculatát megváltoztatták. A klasszikus értelemben vett hősök mellett megjelentek a negatív eszközöket is gyakran használó antihősök és gonoszok, és a képregény szépsége megváltozott, ám pozitív az, hogy ez új hősöket is szült. Ilyen például az X-men híres Magneto doktora. De a régi hősök is átalakultak. Tehát a világot feketén-fehéren szemlélő hősök ideje lejárt. Hiszen például az, hogy Superman hétről hétre egy halom terroristát tesz ártalmatlanná, az felvet néhány erkölcsi kérdést, és az alkotóknak, illetve az olvasóknak is biztosnak kellett lennie abban, hogy hősük helyesen cselekedett: hogy a terrorizmus problémájának hathatós kezeléséhez akár több Superman is elkelne. Csakhogy ez a morális magabiztosság már nem volt meg akkoriban az amerikai társadalomban.

II.2 Antihősök. Személyiség a képregényekben

A képregényekre, főként napjainkban, egyre jellemzőbb az, hogy az antihősök a gonoszok is hangsúlyossá válnak a képregényekben. Ennek több formája is van. A gonoszok általában sablonos, feledhető és szürke karakterek. Ám mostanában egyre több olyan gonosztevővel találkozhatunk, akik nagyon jól kidolgozott karakterek, maradandóak, és az olvasók egy része minden bizonnyal szimpatikusnak tartja őket, vagy jobban kedvelik, mint a főhőst magát. Az antihősöket konkrét, nagyratörő célok vezérlik, amik általában nem rosszak, de a módszerek, amelyekkel elérni próbálják nem éppen tiszták és erkölcsösek. Ők a „Cél szentesíti az eszközt” elv alapján tevékenykednek, gyakran kerülnek összetűzésbe a

konkrét értelemben vett hősökkel. Ezek a különleges képességekkel bíró emberek a hősökkel szembeállítva gonoszak, ám ha csak a saját történetüket vesszük sokkal jobbnak, emberibbnek tűnnek. Erre egy jó példa Pókember egyik örök ellenfele Venom, avagy Eddie Brock, aki egy űrből érkező „parazita” hatására emberfeletti képességekre tesz szert, éppen akkor amikor Pókember polgári verziója Peter Parker miatt kirúgják őt munkahelyéről. Ekkor a parazita befolyása miatt Pókember lesz a fő célpontja az elkeseredett munkanélkülinek, így válik gonosztevővé. Ám ha saját számait vesszük, ahol nincs Pókember, ott Venom, bár kemény módszerekkel, de a bűnt üldözi és harcol a jó ügyért. Ez is tükrözi a képregények egyik mostani alapelvét, miszerint nem lehet valaki csak gonosz, és mindenkiben ott a jóság csak néha letérnek a helyes útról. Ez pedig teljes mértékben visszatükrözhető az emberiségre is. Ez az első képregényeknél még más volt, mostanra viszont egyes antihősök olyan híresek lettek, hogy rengeteg saját számuk is születhetett, és szívesen is írnak róluk, mert manapság nagyobb dicséret illet egy képregényírókat egy jól kidolgozott antihőst, mint egy jó hőst, mert azokból láttunk már rengeteget.

A legtöbb képregény jellemzője a „személyiség kettéhasadása”. Mindennapjaink szerepei annyira hozzátartoznak személyiségünkhöz, hogy tulajdonképpen nincs is értelme szerepektől független személyiségről beszélni. Hol kedvvel, hol kedv nélkül, hol mély beleéléssel, hol kényszerből, de mindig a helyzet által behatárolt módon eljátsszuk a szituáció által ránk kényszerített szerepeket, igyekezve úgy formálni a rólunk kialakuló benyomásokat, hogy az nekünk a legjobb legyen. Ugyanennek az „üzletnek” jóval látványosabb megjelenítési terepe a politika: itt ráadásul gyakran már nemcsak a közönség érzi, hogy előre elkészített és gondosan begyakorolt szerepről van szó, hanem maga a politikus is, aki a lehető legjobban igyekszik megfelelni szerepének.

Az erővonalaknak ezen az oldalán sorakoznak fel a képregények hősei is. Az ő szerepeik nem kényszerűek a szónak abban az értelmében, hogy emberi mércével mérve nincs olyan helyzet, amely egyes embereket a szuperhős szerepének eljátszására kényszerítsen. Persze, alighanem éppen az a dolog lényege, hogy a comics-ban semmit sem mérnek a szokott emberi mércével, a képregények lapjain a képtelenséggé változtatott valóság igyekszik valóságosnak elfogadtatni magát. Ezt jelzi az is, hogy a képregényhősök legnagyobb része kettős életet él, sőt, nagy részük még titkosítja is polgári énjét. Ezek a hősök személyiségük pozitív megnyilvánulását látják az általuk megformált hős bőrébe bújva, és ebbe próbálnak menekülni általában a rossz hétköznapi életük miatt, mert itt boldogok és sikeresek lehetnek.

Ez a kettősség többféle lehet. Superman például, aki polgári életében Clark Kent újságíró, valóban kettős életet él, mert ő néha megszakítja polgári életét, hogy isteni erejét használja, mint a hihetetlen Superman. Az ő kettőssége nem annyira rejtélyes, persze nem is olyan nyílt, mint a Marvel képregények Vasemberének, akinek kilétét mindenki ismeri, egyszerűen Superman kilétét nem akarja felfedni senki, mivel ő, mint szuperhős nem bújik álarc mögé, szóval Superman és Clark Kent a köztudatban, mint két külön személy létezik.

Az igazi kettősség képviselője Batman, avagy a milliomos Bruce Wayne, aki a Denevérember álarcába bújva próbál igazságot szolgáltatni, miközben valódi kilétét teljes mértékben megpróbálja elfedni. Ő egy elkeseredett hős, aki elvesztette az emberekbe vetett hitét, ám emellett megtanulta értékelni az emberi életet, és feltett szándéka megvédeni azt, illetve szülővárosát. Ő az a fajta hős, aki senkiben nem bízik eleinte, csak az inasában, aki mindig mellette áll, és igazi személyisége az álarc mögött tör felszínre, nem pedig civil életében. Kissé groteszk kettősség jellemzi Peter Parker, a Pókember életét is, aki civil énjében egyetemi igazgató, aki abból próbál megélni, hogy fényképeket készít saját hős énjéről, amit aztán egy újság szerkesztőségében próbál eladni. Folytathatnánk a sort, ám talán ennyiből is látszik, miért nem válhat Superman tragikus hőssé.

Az amerikai lét „mítoszához” szorosan hozzátartozik a kezdeti idők telepeseinek képe is, akik egyéni helytállásukkal, elszántságukkal és a céljaik elérésébe vetett hitükkel felül tudtak emelkedni a nem egyszer emberfeletti nehézségeken. Csakhogy mára Amerika nagyon megváltozott. *A mai modern, Amerikában az egyénnek számtalan külső kényszert kell kiállnia, s ez oda vezet, hogy személyisége elfojtott konfliktusok, feszültségek hordozójává válik, csupán az agresszióban nyerhet feloldást — állítja legalábbis néhány amerikai szociálpszichológus.* (Tarcza,1994). Ilyen körülmények között az a szabadságélmény és szabadságeszmény, amit a hőskor hagyott maga után, az amerikai hétköznapokban csupán, mint a heroizmus iránti vágy jelenhet meg; ezt tükrözi egyébként a kultúra egésze is.

A Batman képregényekben is számos példát találhatunk arra, ahogyan az emberek menekülni próbálnak az elviselhetetlen kiüresedéstől, érzelmi elsivárosulástól, amelyet a társadalom korlátai által rájuk kényszerített behatároltság, szabadsághiány számlájára írnak. Az egyik rövid Batman-történet központi része mindössze annyi, hogy egy hivatalnok egy napon ráébredve arra, hogy nincsenek emberi kapcsolatai, felmászik egy irodaház tetejére, és lövöldözni kezd a járókelőkre. Egy másik történetben egy milliomos társaság azzal szórakoztatja magát, hogy az általuk felbérelt banda által félholtra vert emberek szenvedéseit nézik meg videón.

A képregények világa még számos érdekes kérdést tartogat. Nemcsak kultúránk, hanem egész gondolkodásunk lenyomata is. Sok információt rejt rólunk, s nagy valószínűséggel túl fog élni mindannyiunkat. Jusson ez néha eszünkbe, amikor elmegyünk egy újságáros előtt. (Tarcza,1994)

III. A KÉPREGÉNY MINT MÉDIUM. A MAGYAR KÉPREGÉNY

III.1 A képregény magyarországi megítélése

A képregény mint médium sokféle helyre sorolható. Hazai besorolása eltérő a klasszikus *comics* verziójától, a magyar művészet inkább a regény műfajához tartja közelebbinek. Ez persze többek között annak is köszönhető, hogy itthon a képregények irodalmi művek adaptációi voltak eleinte.

A képregény a hazai piacokon vegyes fogadtatású volt mindig is, és eleinte nagyon nehéz volt a helyzete. Noha a filmes adaptációk népszerűvé tettek egy –egy képregényhőst, magukat a képregényeket mégse olvasták többen, és új képregények megjelenéséről is csak a képregényrajongók értesültek, akiknek módjukban állt beszerezni az adott számokat, mert tudták hol keressék, mivel az új számokról csak az azt megelőző képregényből lehetett tudomást szerezni. Persze ez is csak azóta lehetséges mióta módunkban áll képregényeket vásárolni, mert eleinte csak magazinokban jelent meg néhány szám vagy képregény részlet. Itthon még nem értük el, hogy a képregénnyel külön tudomány foglalkozzon, mint például Amerikában. Igaz, a rendszerváltás után javult a képregények helyzete, és több szempontból is elkezdtek érdeklődni irántuk: irodalmi, filmes és művészeti irányzatként is.

A képregényt nem mindig ismerik el önálló médiumként, más médiumok alváltozataként tartják számon, főként abból kifolyólag, hogy több műfajhoz is kapcsolódik. Viszont a képregény önállóan, szöveg nélkül is „megáll a maga lábán”, és egyedisége teszi különbözővé a többi médiumtól, ez teszi önálló médiummá. (Dunai, 2013)

III.2 A képregény médianarratológiai megközelítése

A képregények egyik másik megközelítése, ami miatt nem ismerték el, mint önálló médium, hogy médianarratológiai megközelítésből, csak a képregény ismeretterjesztő szerepét ismerték el

Annak ellenére, hogy a regény irodalmi műfaját felidéző „képregény” elnevezés pontatlan, nehéz megmondani, milyen szót használhatnánk helyette. A képregény „feltalálója” maga is irodalmi alkotásként hivatkozott a képregényre, illetve az újabb szakirodalom a *comicsot* „narratív médiumnak” nevezi. Ugyan a regényszerűség túlhangsúlyozása a képregénynek az irodalomhoz viszonyított önállóságát vonhatja meg a

narrativitás hiánya viszont azzal a veszéllyel járhat, hogy a képzőművészetbe tagolódik be a BD-médiум. Nem véletlen, hogy a médianarratológiai gondolkodás többnyire nem az irodalomhoz és a képzőművészethez, hanem inkább a fotóhoz és a mozihoz tudta sorolni ezt a médiumot.

Összességében viszont itt is az a következtetés született, hogy önálló médium a képregény, mert nem lehet a mozgóképes alkotásokhoz se hasonlítani, főként azért, mert itt a befogadás ideje nem előre meghatározott. (Maksa, 2007)

III.3 A képregény megjelenése, sikerei és bukásai Magyarországon

Magyarországon már a két világháború között jelentek meg külföldi képregények, de hamar eltűntek, mivel ezek többnyire zsidó származásúak kezein voltak, és a zsidó törvényeknek ezek az alkotások nem feleltek meg. A magyar képregények helyzete is nagyon nehéz volt. (Weszely, 2007)

A szocializmus ideje alatt a műfaj tiltólistára került, amit aztán ahogy lazult a helyzet Cs. Horváth Tibornak sikerült végleg feloldania. 1957-ben megjelent az első valódi képregény Magyarországon, ami a *Winnetou* volt, és ugyanebben az évben indult el a *Füles* is. Természetesen, ennek az engedménynek meg voltak a maga feltételei, és csak olyan képregény jelenhetett meg, ami valamilyen irodalmi mű adaptációja, ezek egyetlen célja a szórakoztatás, és az eredeti mű reklámozása volt. A képregény mint önálló médium lényegében nem létezett, így természetesen a társadalomra felé a visszajelzés is kimaradt, ami az amerikai képregényekben, vagy például a japán *mangában* jelen volt. (Kiss, 2005)

A képregényalkotók nem készíthettek saját képregényeket, a megjelenő adaptációk lényegében a népművelés eszközei voltak, melyek alárendeltjei az újságoknak, filmeknek, irodalmi alkotásoknak. Tehát a magyar képregény nem tudott önállóvá válni, persze ez nem jelenti azt, hogy rosszul végezte a dolgát, hisz sokan, akik ezeken nevelkedtek ma is ezeket keresik a piacon, és a kedvenc képregény hőseik Dobó István vagy épp Fülöp Jimmy.

Miután engedték már a külföldi, főként európai képregényeket, egy új nemzedék nőtt fel ezeken, és a 80-as években hatalmas érdeklődés mutatkozott a képregények irányába, rengeteg képregényfüzet jelent meg. A Batman, Superman, Pókember, Garfield és társaik benépesítették az újságosstandokat. Ezekben a képregényekben már megjelent a világra való reflektálás, hétköznapi és társadalmi problémák bemutatása, melyek a magyar képregények lapjairól hiányoztak. Ezek által a magyar olvasó a képregényolvasás egy új módjával

találkozhatott, amelyben szórakoztató külsőben ugyan, de megjelenhettek olyan kérdések, mint az előítéletek, a drogproblémák, terrorveszély.

Nemcsak a képregény-olvasási mód változott meg, hanem egyre többen jöttek rá, hogy a képregényeken keresztül lehet reagálni bizonyos eseményekre, társadalmi kérdésekre, problémákra.

A rendszerváltás után a magyar képregények is elkezdtek megjelenni, azonban korántsem volt már olyan nagy az érdeklődés, mint előtte. A hirtelen jött szabadság, a korlátok eltűnése rengeteg dolgot elérhetővé tett, és a képregények népszerűsége lecsökkent. Ma már csak egy viszonylag kis réteg olvas valódi képregényeket, de ez egy stabil réteg, és nem egyértelműen a nyugati képregények olvasói alkotják ezt a réteget, hiszen a magyar irodalmi adaptációs képregényeknek is megmaradtak a rajongói Magyarországon.

IV. REJTŐ JENŐ. A REJTŐ KÉPREGÉNYEK FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE

IV.1 Ki is az a Rejtő Jenő?

Rejtő Jenő 1905. március 29-én született Budapesten, Reich Jenő néven. Írói névként a Rejtő nevet választotta, illetve emellett ő P. Howard is. Nagysikerű író, színpadi szerző, film és kabaré író.

Elemi iskoláit Budapesten, a Kertész utcai községi Polgári Fiúiskolában végezte. Elemi után kereskedelmi iskolába került, de onnan hamar kicsapták. 19 éves kora körül színésznak tanult, illetve fiatalkorában verseket írt, költőként képzelte jövőjét.

23 évesen adta ki első művét, majd itt elindulva rátalált valódi önmagára, és ezután nagy népszerűsége tett szert.

1932-től kabarészerző és egyre sikeresebb színpadi szerző lesz. Később elkezdnek megjelenni mára méltán híres regényei, és elkezdi filmíró karrierjét is. Bár korén meghal, még életében leforgatják két vígjátékát.

A Nova kiadónál először fordítóként kap munkát, 1936-ban jelenik meg Erich Kästnertől Az eltűnt miniatűr németből fordítva, majd ugyanabban az évben Pierre Benoit-tól a Nyugat asszonya franciából. 1936-37-ben a fordításokkal párhuzamosan két humortalan P. Howard-kötetet ad ki Ezek után talál rá igazi hangjára, a humoros kalandregényekre, pontosabban azok paródiájára.

Németül meglehetősen jól tudott, azonban a francia fordítás arról árulkodik, hogy ez a nyelv sokkal kevésbé ment neki.

Rendkívül gyorsan írt, mégis sok időt töltött munkával. Először kézzel vetette papírra történeteit, majd gépirónőknek diktált, de már menet közben is sokat változtatott a szövegen. Mondatait akkurátusan csiszolta, nagy műgonddal járt el: nem csupán a pénz érdekelte, hanem igazi íróhoz méltóan kész volt minden egyes szaváért harcba szállni, több fordulóban javított, s kiadótól-nyomdától is alapos korrektúra-lehetőséget vállalt/követelt. Leginkább azt rója föl slendrián kiadóinak, hogy kéretlenül belenyúlnak szövegeibe, megcsonkítják a humoros részeket: *"Ez a Howard kibírta azt is, hogy Az előretolt helyőrség legjobb részeiből 42 oldalt húzzon Troppauer Hümer költőből, mert 'ezeknek az olvasóknak nem kell a humor, csak épp egy kicsi'. Ez kibírta A fehér folt 3x25 oldalas húzását ugyanez érv alapján a magándetektív leveleiből, és A szőke ciklonra erőszakolt afrikai véget."*

Gyakran egész éjszakákat átdolgozott, rengeteg kávét ivott, cigarettázott, olykor pedig altatót szedett be. Ennek és túl fordulatos fiatakorának köszönhetően erős szervezete nagymértékben meggyengült, és 1939-től többször volt ideggyógyintézetben. Az idegrendszeri zavarban szenvedhetett. Egyik személyes ismerőse, Ritter Aladár újságíró-tipográfus visszaemlékezése is ezt erősíti miszerint két Rejtő–Howard volt, az egyik a barátságos. A másik: a nagyhangú, hirtelen haragú. Furcsa lehetett, hogy az első számú kedves Rejtő-pillanatok alatt, például egy ellenvetés miatt, átváltott a nehezen kibírható Howardra.

Az egyre romló helyzet miatt zsidó származása révén sok negatív dolog éri, hátrányos megkülönböztetés, az állása elvesztése stb.

1943-ban nyomtalanul eltűnik a háborúban, ahogy azt utólag közölték, ám feltehetően meghalt.

Élete során rengeteg szórakoztató és kalandos regényt írt, neki köszönhetően születhettek meg később a magyar képregény műfajának sikeres alkotásai, hisz a remek alapmű nélkül nem tudott volna ilyen jól működni a képregény adaptáció.

IV.2 A Rejtő képregények evolúciója

Az 1956-os forradalom után a Füles rejtvényújság más ifjúsági, szórakoztató és kulturális lapokkal együtt engedményeket kapott, melyek a képregénymédiára nézve is kedvezők voltak. A pártállam ezen újságokban látta a tömegek lecsillapításának lehetőségét. a Fülelben az olvasók rejtvényeket, képregényeket, bulváros témákat olvashattak. A képregények a kezdetektől szerves részei voltak az újságoknak, tehát a Fülel első számában már megjelent Az indiánfőnök című regény képregény-adaptációja. A forgatókönyvíró Cs. Horváth Tibor volt a rajzokat Korcsmáros Pál készítette. A Fülel nagy népszerűsége tett szert rövid idő alatt, ahol az olvasók egyre több képregénnyel találkozhattak, melyek általában irodalmi regények adaptációi voltak, úgy vélték ez majd hozzájárul az általános műveltség növekedéséhez. Ennek kapcsán kezdtek el megjelenni a Rejtő-képregények is. A Szőke ciklon c. adaptáció olyan sikert aratott, hogy utána egy egész Rejtő sorozatot indítottak el. Ez volt a 14 karátos autó, amiből 18 rész készült, a részek pedig hetente jelentek meg, egy rész három oldalt foglalt el a rejtvényújság lapjain. Az 1963-1974-es változat kiadása közötti 11 év alatt sok tekintetben változott a képregény, érezhető a különbség közöttük. Ez a két változat a Fülelben jelent meg folytatásokban, így a médium egyedisége,

és az, hogy valójában önálló alkotásként is megállja a helyét, még nem nyilvánul meg. Az első Rejtő képregények megjelenéseit a Füles biztosította. Az 1980-as években önálló képregényfüzetekben, albumokban jelenhettek meg. Ezek is népszerűek voltak, nagy példányszámban keltek el. (Sári,2017)

2002-ben Korcsmáros Gábor megalapította a Képes Kiadót. A kiadó a nevét Korcsmáros Gábor másik nagyapja, Képes Géza után kapta. A 14 karátos autó volt az egyik legsikeresebb adaptáció az első verziók kiadásának idején is, melyet Korcsmáros Pál, és Cs. Horváth Tibor párosa kitűnően formáltak saját elképzelésük, fantáziájuk szerintire. A 2005-ös változat újraalkotása az eredeti képregénynek, amivel elsődlegesen Korcsmáros Pál, illetve Rejtő Jenő előtt akartak tisztelegni Garisáék.

A képregények négy kiadása között számtalan különbség figyelhető meg, ezek között szemmel látható különbségek is vannak, melyek már első ránézésre feltűnnek. A többször újraközölt változatok általában kicsit mindig eltérnek egymástól, van, hogy teljes képkockák maradnak ki. Cs. Horváth Tibor például az 1963-as változatban a Gorcsev Iván nevet lecserélte Fülíg Jimmyre, mert a Gorcsev név túl oroszosan hangzott. A későbbi változatokban viszont megint a Gorcsev név szerepel. (Szabó-Gombos, 2005)

A különböző kiadások mind másképp használják a képregények sajátos elemeit: rajzokat, szövegbuborékokat, kereteket. Az 1963-as változatban általánosságban az oldal kétosztatúságát figyelhetjük meg, vagyis egy sorban két képkocka van egymás mellett, viszont 1974-ben már az oldalak háromosztatú felosztásával találkozhatunk. Az önálló képregényfüzetek azt látjuk, a háromosztatú verziót használják, ezzel ellentétben a felújított színes képregény visszatér az eredeti formához, így általában kétosztatú bár előfordul, hogy például egy képkocka elfoglal majdnem egy egész oldalt, így kiemelve a jelenet fontosságát.

Az oldalelrendezésekkel már valamelyest érintettük a következő elemet, az állóképek kereteit, mellyel igazán bátran csak a 2005-ös változat alkotói mertek dolgozni. Az 1963-as változatban álló és fektetett téglalap vagy négyzet alakú keretezés van. Előfordul, hogy a szereplő rálép a vonalra, vagy egy pofon nagyságát jelezve a keretet átszakítja az indiai fakír. Az állóképek keretezése véleményem szerint egysíkú mind az 1963., mind pedig az 1974-es verzióban. Garisa H. Zsolt és Varga „Zerge” Zoltán 2005-ben - az elődökhöz képest – már nagyon bátran formálta a kereteket.

A képregények lapjain a mozgás érzékeltetése is nagyon fontos elem, mivel lényegében a történéseket mozgó képként érzékeljük, ha ezt a panelek elrendezése, a karakterek és szövegek használata megfelelően adja át. Egy – egy ütés során, ha például a karakter egyik panelből a másikba kerül, vagy például egy zuhanás során, ahol a keret mérete

is változik kicsiből egyre nagyobbra, ez mind a mozgás érzését hivatott kelteni. Ezek az átmenetek, nemcsak a térrel segítenek játszani, de az idő múlását is jól lehet érzékeltetni velük, illetve az idő kezelésében is nagy szerepük van. A befogadó egy-egy képkockát az elrendezéstől függően hosszabb, vagy rövidebb idő alatt dolgoz fel. Az olyan képkockák, amelyen sok szöveg van elnyújtottabbnak tűnnek, míg egy olyan, amelyen például csak párbeszéd, azt sokkal gyorsabbnak, pörgősebbnek érzékeljük. Az átmenetek között is sok különböző van, ha például valami pillanatról pillanatra történik, az az idő megnyújtását eredményezi, például: a bontógolyó elindul balra, aztán még egy kicsit balra, s így tovább, mindezt egy akción belül. A képregényekben sokkal inkább, ilyen esetekben a cselekményről cselekményre történő átmenet fordul elő, például karlendítés az egyik képkockán, ütés a következőn, és a földre kerülés a harmadikon. Ez a fajta átmenet a Rejtő képregények esetében is nagyon jól hasznosítható, mivel Rejtő karakterei elég gyakran kezdenek pofonok osztogatásába. A szereplőről szereplőre történő átmenet kellő odafigyelést igényel az olvasó részéről, mivel egyik karakterről, aki talán épp valamilyen akció kellős közepén van, a következő képkockán már egy másikra ugrunk, logikai kapcsolat sincs általában, persze előfordul, hogy igen, ha például két karakter egy képkockán épp erről, az aztán következő képkockán valahol teljesen máshol megjelenő karakterről beszél, ami egyébként filmek esetében is gyakran használt módszer. A cselekményről cselekményre történő átmenet mellett nagyon gyakori még a jelenetről jelenetre történő átmenet, amelyben nagy, idő vagy térbeli, vagy esetleg egyszerre idő és térbeli ugrás van. Ezekre egy - egy összekötő szövegbuborék, narráció jó megoldás általában, mint például „*Pár órával később...*”, vagy, „*Eközben a szomszéd szobában...*”, „*A város másik részén, öt órával később...*”. A szöveg elrendezése, típusa is nagyon sokat számít. A nyugati képregényekben a betűket is rajzolják, rendelkeznek egyfajta képiséggel, míg a magyar képregények többnyire csak nyomtatott betűket használnak. Az eltérő betűméret, a betűvastagság, a szövegméret mind olyan részei a képregényeknek, melyekkel a történetvezetést árnyalni lehet, ám egyik korai Rejtő képregény sem használja ki ezt, sőt, minden szó csupa nagybetűvel van írva, ami a kiabálás hatását kelti. Változást csak a 2005-ös képregények esetében tapasztalható, ebben már szabadabban bánnak a betűkkel és a szövegbuborékokkal. Az írás és a kép vegyítésének jó példája a szövegbuborék, gondolatbuborék, melyet a 2005-ös verzió már egészen másképp használ, mint a korábbiak. Ebben már lehet olyan megoldással találkozni, amikor az egy szereplő által mondott néhány szövegrészt összekötnek, vagy egy párbeszéd során a két beszélő szövegeit. A gondolatbuborékok is változnak ebben a verzióban, mivel már felhő alakban vezetnek a beszélő felé. A gondolatbuborékokban

mindig konkrét, a regényekből vett idézeteket helyeznek el, vagy a szereplő által ki nem mondott gondolatokat. Hosszú álmok jeleneteket is bemutatnak ezekkel a gondolatbuborékokkal, előfordul, hogy nem csak szöveg, hanem kép is van bennük, ám ezeket is kihagyta a korai három kiadás. A blokk-kommentár mindegyik verzióban megtalálható, ami egy doboz alakú, a beszélőhöz se nyíllal, se körökkel, se buborékkal nem kapcsolódó szöveges rész. Belső monológot, vagy valami teljesen a szereplőktől független dolgot közvetít az olvasó felé. Ilyen dobozokba kerülnek a jelenetről jelenetre történő már említett átmenetek, amelyek segítenek tovább lendíteni a történetet, a szereplőktől viszont függetlenek. (Szerényi, 2006)

A hangfestészet és a hangutánzó eszközök a képregénynek ugyanolyan sajátosságai, mint például a szó-buborékok vagy a képkeret, de sokszor nem élnek a hangfestészet eszközeivel. Legelőször a képregényalbum élt a hangfestészet adta lehetőségekkel, mivel a korábbi verziók túl sok szövege és a kevés hely miatt ezek már nem fértek be, a színes album A4-es formátuma már élhetett ezzel a lehetőséggel, hiszen bőven volt hely az oldalakon egy – egy „Paff” -nak vagy „Bumm” -nak. Nagy pozitívum, hogy ezek megjelentek a 2005-ös verzióban mivel Rejtő Jenő alakjai híresek a pofonokról, így, hogy ezeket a hangfestés és képi ábrázolás eszközeivel is megmutatják nekünk, közelebb hozták az eredeti regényeket és a képregényeket is. (Sári,2017)

V. REJTŐ KÉPREGÉNYEK ELEMZÉSE A SZÓKE CIKLON ÉS A MEGKERÜLT CIRKÁLÓ (MEGKERÜLT CIRKÁLÓ, SZÉP KIS ÜZLET) KÉPREGÉNYEKEN KERESZTÜL.

V.1 Az A Szőke ciklon c. képregény elemzése

A Szőke ciklon című képregényt Rejtő Jenő regénye alapján írta Cs. Horváth Tibor és rajzolta Korcsmáros Pál. A képregény fekete-fehér. Már az első oldalon feltűnik egyik sajátossága, amely a nyugati képregényekre nem jellemző általában, meglepően sok a szöveg, és bár alapvetően ezt a képregényt az oldalak kétosztatú használata jellemzi, az első oldalon ez egyből cáfolható, hiszen egy nagy kép fent, mellette sok szöveggel, ami mintegy helyettesíti a második képkockát. Az alsó képek sem egyértelműen mutatnak kétosztatúságot, mivel a választóvonal egy fal, melyen keresztül a betörő hallgatózik, ami szerintem egy kreatív megoldás, még akkor is, ha a szöveg mennyisége zavaró egy kicsit, és elvonja a képről a figyelmet. (1. sz. melléklet) A második oldaltól már sokkal egyértelműbb, hogy kétosztatú a képregény, bár többször is megfigyelhető, hogy egy képkockával kevesebb van egy oldalon, helyette egy darab nagyobb kép van, ami nem is rossz dolog feltétlenül, mivel a képek nem túl nagyok, és a sok szöveg miatt néha nem egészen látható jól a kép. (2. sz. melléklet)

A szövegbuborékokba írt párbeszédtek könnyen érthetőek, izgalmasok, jól látszik az is, hogy igyekeztek hűek maradni az eredeti történethez, a párbeszédtek stílusa is ezt mutatja. A zsúfolt szövegbuborékokból általában jól kivehető épp melyik karakter szólal meg, természetesen ez nem igaz mindegyikre, mivel gyakran túl rövid a nyíl, amely a megszólalóra mutat. Viszonylag sok a blokk-kommentár, illetve a narráció, amely nem kapcsolódik egyik figurához sem, ezek nagyon jól működnek, a történet továbbvitelét nagyban segítik, azonban itt ismét felmerül az a probléma, hogy mivel ezek a narrációk, kommentárok szintén a képkockákon helyezkednek el, elveszik a teret a képektől, holott véleményem szerint nem történt volna semmi gond, ha a keretet átlépve, megbontva kicsit a keret mellé kerülnek ezek a szövegek.

Mivel említettem a keretezést, úgy gondolom erre is kitérhetünk, mivel fontos eleme a képregénynek. Véleményem szerint Cs. Horváth Tibor és Korcsmáros Pálé nagyon visszafogottan használják a kereteket ebben a képregényben. Olyannyira, hogy azt a hatást kelti, hogy az egy valóságos fal, holott nem az. A mozgalmas akciójelenetek, verekedések

során sem használják lazábban ezt a bizonyos falat, ami, fogalmazhatunk úgy is, hogy ismét egy sajátos jellemző, mivel a nyugati képregények már akkor is lazábban használják a képkockák kereteit: keresztül repülnek rajta, átszakítják, felemelik vagy épp összezárják, a verekedés hevében megbillentik, de Korcsmárosék nem tehát alapvetően a magyar képregény földhözragadtabb, szabálykövetőbb.

Természetesen ez sem igaz teljesen mindenre, vagy épp mindenkire, mivel Rejtő Jenő figurái nagyon szórakoztatóak itt is, és hát ők kicsit amerikaiak, kicsit európaiak, vagy épp oroszok, de mindeközben nagyon magyarok. legtöbbször beszélő nevekkel rendelkeznek, amelyek nagyon ötletesek. A Szőke ciklon-ban épp az angol figuráit ismerhetjük meg kicsit közelebbről olyan karaktereken keresztül, mint Evelyn, maga a szőke ciklon, aki folyamatosan bajba sodorja az előkelő urat Lord Bannistert. Ezek a karakterek Korcsmáros Pál rajzainak köszönhetően szinte megelevenednek.

Fontos tehát megemlíteni a képeket is, amelyek nagyon kreatívak, annak ellenére, hogy fekete fehér rajzokat használ Korcsmáros Pál mégis jól kivehető hogy mikor mi történik illetve ügyesen hangsúlyozza a fontosabb részeket. A karakterek megalkotása nagyon kreatív, ránézésre is meg tudjuk mondani, hogy melyik karakter lesz a negatív szereplő. A történet tele van akciójelenetekkel, izgalmas fordulatokkal így ebből kifolyólag nagyon sok mozgás van a képkockákon. Mint azt már említettem a keretet eléggé visszafogottan fogalmazhatunk úgy is, hogy statikusan kezelik a szerzők és a szöveg mennyiség szintén elég zavaró, viszont azok a jelenetek, amelyekben kevés szöveg van azok pörgősek illetve az akció jelenetek során általában úgy vettem észre hogy próbálták a lehető legkevesebb szöveget felhasználni, hogy hogy ezek a jelenetek minél gyorsabbak izgalmasabbak legyenek, és hogy magából a képből is minél több részlet látszon.

A szőke ciklon című képregény sokféle átmenetet használ. Az akciódús jelenetek esetében például okos módon cselekményről cselekményre mutatja be Korcsmáros Pál a történéseket, tehát nem nyújtja el az akciójeleneteket, hanem próbál minél gyorsabb hatást kelteni. Ezeket általában narrációval kísérik. Jó példa erre az a jelenet amelyikben Gordon a rabló és Evelyn sofőre verekszenek. Itt az események gyorsan lezajlanak és az időtartamot narráció formájában is kifejezik: „aztán néhány percig teljes odaadással püfölik egymást”. Ez a kísérő szöveg is érzékelteti, hogy rövid idő telik el viszont heves és mozgalmas összecsapás zajlik le ezalatt.

Elég gyakori a szereplőről szereplőre történő átmenet, amelyben egy kísérő szöveg segítségével az egyik cselekményről a másikra tér át a történet, ami térben és időben máshol helyezkedik el, mint az előtte lévő. Például az egyik pillanatban még Evelyn kalandjait

követhetjük figyelemmel aztán áttérünk Eddy Rancingre aki épp egy másik országban próbálja megszerezni azt a nagy értékű tárgyat amit Evelyn is.

A pillanatról pillanatra történő átmenet viszonylag ritkán fordul elő ebben a képregényben, ami nem is gond igazából, mert a sok szöveg miatt így is lassú helyenként a történet folyása, és ha sok lenne az ilyen átmenet az még jobban lelassítaná a cselekményt.

A szövegbuborékok, gondolatbuborékok használata elég egysíkú, nincs sok különböző fajta buborék, amiktől néha nehéz megkülönböztetni egyes szövegrészeket. A buborékokban található szöveg csupa nagy betűt használ, ráadásul ezek nyomtatott betűk, amiben szintén eltér a nyugati képregényektől, mivel ott általában a szöveg buborékok is rajzolt stílusúak. A csupa nagybetű ahogy azt már korábban említettem a folyamatos kiabálás érzését kelti, illetve az a tény, hogy csak nyomtatott betűket használnak kicsit egyhangúvá teszi a képregényt főleg azért, mert egy fekete fehér képregényről beszélünk. Sokkal jobban ki tudták volna hangsúlyozni az egyes részeket, ha változatosan használják a betűvastagságot, betűméretet.

A képregényben nem használnak hangfestő, hangutánzó eszközöket, pedig azokkal az akciójeleneteket, verekedéseket sokkal élthűbbé hangulatosabbá tudták volna tenni. Ezek a szövegek, szavak egyébként is a képregény műfaji sajátosságai, amelyek viccesebbé, élvezhetőbbé teszik a képregényt.

A Szőke ciklon nagy sikert aratott megjelenésekor, ami nem véletlen, mivel a túl sok szöveg, és a keretek statikus használata ellenére is nagyon izgalmas, élvezhető, a rajzok pedig nagyon jól adják át az egyes jeleneteket.

V. 2 A Megkerült cirkáló című képregény elemzése

A másik képregény, amit vizsgálok a Megkerült Cirkáló című képregény, amit szintén Cs. Horváth Tibor írt Rejtő Jenő regénye nyomán, a képeket pedig Halasi Éva rajzolta. Ebben a képregényben is hasonló szempontokat vizsgálok, mivel itt is hasonló elemek találhatóak, mint a Szőke ciklon-ban.

Ez a képregény is fekete fehér. Itt is az oldalak kétosztatúsága jellemző, sőt itt talán egyértelműbben kivehető, mint a Szőke ciklon-ban. Az első dolog, ami feltűnik, az, hogy itt is nagyon sok szöveg található, és itt még kevésbé egyértelmű, hogy melyik szöveg buborék melyik megszólalóhoz tartozik. Az eleje a szövegek mennyisége miatt nagyon lassan indul el, azonban ez itt annyira nem zavaró, mivel nem történik különösebben semmilyen akció. Hasonlóképpen az előzőhöz, itt is jól megírt párbeszéddek vannak, illetve az is jól látszik,

hogy követik szorosan az eredeti mű cselekményét, szövegét. Talán ez az, ami miatt ilyen sok szöveg kap helyet egy-egy képkockán. (3.sz melléklet)

Halasi Éva rajzai szemmel láthatóan különböznek Korcsmáros Pál stílusától, de ezek az illusztrációk is nagyon kifejezőek, hangulatosak. Nagyon ügyesen rajzolja meg a kis képkockákba a nagyobb tájakat, nagyon szépen kezeli az árnyékokat, sőt gyakran előfordul, hogy a karaktereknek is csak a távoli sziluettjét látjuk. (4. sz. melléklet) Az akció jelenetek itt is nagyon mozgalmasak, sőt talán a keret merev határait is bátrabban átlépik, az ütések mozdulatai nagyon látványosak, és erre elég sokszor szükség is van, mivel Fülig Jimmy az egyik főszereplője a történetnek elég harcias természetű.

A karakterek ismét nagyon érdekesek és viccesek. A történet tele van fordulatokkal, Pizskos Fred karaktere volt az egyik személyes kedvencem ebben a képregényben, aki a képkockákon rajzolt figuraként szépen kidolgozott külsőt kapott, látszik a részletesség a fő karaktereken.

Ez a képregény is gazdag átmenetekben, mivel gyakorta ugrik a történet egyik szereplőről a másikra, például amikor Fülig Jimmy a hajón van a többiekkel, de a képregény megmutatja nekünk, hogy mindeközben Pizskos Fred mit csinál. Az előző képregényhez hasonlóan ezt is narrációval oldják meg, így ez egyáltalán nem zavaró.

Gyakran használnak narrációt és blokk kommentárt itt is, ami ugye nem tartozik egyik figurához sem hanem nekünk olvasóknak közvetít valamit kifelé. A szöveg buborékok valamivel változatosabbak, mint az előző képregény esetében, mivel itt már gyakrabban változik a szöveg buborékok formája, viszont még így sem teljesen egyértelmű, hogy melyik buborék melyik karakterhez tartozik.

A történet egyébként simán beleillene valamelyik európai képregény lapjaiba, mivel nagyon kalandos, fordulatos. Elég sok karaktert bemutat, és itt már, megjelennek a titkos ügynökök, bennszülöttek és hasonló figurák, melyek a külföldi képregényekben is gyakoriak.

A szövegek a szöveg buborékokban jól olvashatóak, érthetőek, azonban ennek a képregénynek az egyik sajátossága az, hogy Fülig Jimmy figurája kézzel írott leveleket küld melyeket a képregény így is mutat be. Ez alapvetően egy jó gondolat, és végre nem csak a nyomtatott betű szerepel a képkockákon, hanem a rajzolt is, de ezek a szövegek néha nehezen olvashatók, ezek is nagy területet foglalnak el. A rajzolt stílus miatt nem mindig kivehető, hogy mi van odaírva, azonban meg lehet fejteni, egy kis idő után, és tulajdonképpen vicces szövegek, illetve vicces látni azt is, hogy Fülig Jimmy karaktere néha milyen helytelenül ír.

A történet folyamán gyakran van időugrás, amit képileg, és szöveg szinten is egész jó megoldottak narrációval. Papírdarabra írt szövegnek tűnő szövegdobozok segítségével, amik nem túl nagyok, így nem takarnak ki semmit. Például, amikor Pizskos Fred elmegy a törzs vezetőjével találkozni akkor megjelenik az „Egy órával később” felirat. (5.sz. melléklet)

Azok a jelenetek, amelyekben menekülnek vagy épp harcolnak a karakterek ismét gyorsnak érződnek, itt sem használják a pillanatról pillanatra átmenetet, hanem többnyire a cselekményről cselekményre átmenetet alkalmaznak.

Az én érzésem ezzel a képregénnyel kapcsolatban az volt, hogy sokkal jobban hasonlít a külföldi képregényekre, de persze végig megtartotta a sajátos magyar elemeit, és nem csak amiatt, mert a karaktereknek csak a keresztnéve külföldi, hanem azért is, mert a történetben lévő csavarok, a figurák viselkedése tükrözi a magyar mintát, de természetesen ez valószínűleg jelen esetben Rejtő érdeme.

A Megkerült cirkáló képregény füzetben meglepő módon még egy történet kapott helyet, aminek a címe Szép kis üzlet, aminek az írója Rejtő Jenő kisregénye nyomán szintén Cs. Horváth Tibor, a rajzokat pedig Korcsmáros Pál készítette akár csak a Szőke ciklon esetében. Amennyire meglepetésként ért, pont annyira tetszett ez az egyébként nem túl hosszú bónusztörténet.

A szöveg mennyisége itt sem mondható kevésnek, azonban véleményem szerint ennél a történetnél a legkevésbé zsúfolt, és így a legkevésbé zavaró is. (6.sz. melléklet) A kevesebb szöveg miatt végig pörgős, gyors a cselekmény. A szöveg buborékok itt kevésbé változatosak, de mégsem annyira egyformák, mint a Szőke ciklonban. A szöveg mennyiség csak a történet vége felé válik egy kicsit túl sokká, de a lezárásra visszatérnek a kevesebb szöveggel dolgozó formához. Nagyon érdekes párbeszéddek vannak benne és itt már a kevesebb szöveg miatt egyértelműbb melyik szöveget melyik karakter mondja. Gyakori ebben a történetben is a blokk kommentár, úgyesen építi be a képkockába a szöveget Korcsmáros, amikor a két főhős egy hirdetőtáblát néz, bár igaz, hogy még ennél a táblánál is csak nagy nyomtatott betűket használnak, ahogy az egész történet során.

A történet nagyon érdekes, és tempós. A két fő karakter igazán jól ki van dolgozva, mind szövegek tekintetében, mind pedig rajz tekintetében. A cselekmény egy számomra eddig ismeretlen karakterrel kezdődik, akit Tom Lengley-nek hívnak. Ő is egy nagyon érdekes figura, aki nagyon éleseszű, sőt nagyon szerencsés is, hisz a szerelem szó szerint az ölébe hullik, amikor egy ablak alatt áthaladva Elly Bradrock ráesik, ezt is cselekményről cselekményre történő átmenet segítségével mutatják be.

A képkockák szépen kidogozottak, Korcsmáros rajzai szerintem ebben a történetben szebbek, jobban sikerültek. Hiába fekete-fehér a képregény, jól érzékelteti a napszakokat, illetve szépen elkülöníti a különféle helyszíneket, illetve a karakterek arcai is jól sikerültek, pedig sok karakter van, köztük súlyos beteg, kevésbé beteg, egészséges is van egyaránt.

A keretezés alapvetően lazább, jobban kezeli ebben a történetben, ez is hozzájárul ahhoz, hogy izgalmasabb a cselekmény.

Ebben a történetben a szereplőről szereplőre történő átmenet ritkább, mivel a cselekmény leginkább két személyre korlátozódik, viszont az idő múlását vagy a helyszín változását ugyanúgy jelzik feliratokkal.

Alapvetően ezek a képregények nagyon szórakoztatóak, köszönhetően Rejtőnek, és a párosnak is, akik épp az adott képregényen dolgoztak. Igaz, hogy nem szokványos képregény, csak adaptáció, és ha bátrabban használták volna képregényes elemeket sokkal több lehetőségük lett volna, de aztán az utánuk következő nemzedék 2005-ben ezen változtatott.

ÖSSZEGZÉS

A képregény az irodalom és a képzőművészet keveréke, olyan alkotás, amely képekben mesél el történeteket, és szövegbuborékokat használ, melyben rövid szövegek vannak. A képregények régóta jelen vannak életünkben, noha nem a klasszikus formában, hisz egyes kutatók a barlangrajzokat, és képes teleréseket is ide sorolják. A képregény feltűnése óta elterjedt az egész világon, és az amerikai *comics*on kívül megjelenik az európai képregény több fajtája is különböző elnevezésekkel, mint például a francia *bande dessinée*, és a híres japán képregényfajta a *manga*.

A képregények egyik jellemzője, hogy nagyon jól bemutatják a társadalom különböző rétegeit, a hibáikat, és hősei is hétköznapijokban általános emberi problémákkal küzdenek meg. Bemutat különböző társadalmi eseményeket, mint például a második világháború, az adott hős szemszögéből, illetve, rajtuk keresztül ki is figuráz egy-egy ilyen eseményt, vagy a társadalom vezetőit. A képregény hangulatát befolyásolták a történelem különböző eseményei, megjelenésekor az a jellemző, hogy a hős egyértelműen jó és az ellenfele egyértelműen rossz, ám a gazdasági világválság után ez megváltozik, és megjelennek az olyan hősök, akikről nem lehet egyértelműen azt állítani, hogy jók, módszereik megkérdőjelezhetőek. Az antihősekre is nagyobb hangsúly kerül, illetve a jobban kidolgozott főellenségekre is. Egyre több az olyan hős, aki elkeseredetten próbál igazságot szolgáltatni, kettős életet él, vagy hétköznapijában sikertelen.

Hazánkban a képregényeket mindig inkább a regényhez sorolták, azért is mert az első itthoni képregények irodalmi művek adaptációi voltak. Itthon eleinte nem is volt nagy sikere a képregényeknek, nehezen lehetett hozzájutni, vagy csak magazinokban voltak részletek belőlük. A rendszerváltás után elkezdtek kicsivel többet foglalkozni vele, de az, hogy milyen ághoz tartozik akkor is vitatott volt, és csak nemrég ismerték el mint önálló médiumot. A szovjet rendszer ideje alatt egy darabig tiltották a megjelenéseket, nem lehetett képregényt kapni Magyarországon, majd amikor újra engedélyezték, kizárólag irodalmi regények adaptációiként születhettek képregények. De a lelkes alkotni vágyók, mint Cs. Horváth Tibor, és Korcsmáros Pál egyből elkezdtek dolgozni ezeken az adaptációkon, ennek a törekvésnek pedig a Füles volt a fő eszköze, melynek hála ezek a képregények megjelenhettek, és természetesen már a legelején nagy népszerűsége tettek szert. Persze ekkor még önállóan nem állták meg helyüket ezek a alkotások, alárendeltjei voltak az újságoknak, filmeknek, illetve képregényfüzet önmagában nem jelenhetett meg, de ez sem

jelentett gondot, töretlen volt a sikere Rejtő Jenő regényeinek képregényként, vagy épp az Egri csillagok képregényes változatának, Sokan még ma is ezeket a lapokat keresik a piacokon. A rendszerváltás után, mikor már szabad volt, meglepő módon csökkent a képregények népszerűsége, de a kitartó képregényrajongók megmaradtak.

A képregények készítésének újraindítása elején a Füles újságának köszönhetően gyakorta jelentek meg képregények, melyek kedvelt irodalmi műveket dolgoztak fel az olvasók számára, köztük Rejtő Jenő nagyszerű regényeit, Ezeket legtöbb esetben Cs. Horváth Tibor írta és Korcsmáros Pál keltette életre rajzaival. Ezek a képregények sajátos módon mutatták be az ismert regényeket, bár eleinte a fekete-fehér rajzokkal ellátott képkockák elég visszafogottan éltek a képregényes műfaj nyújtotta lehetőségekkel.

2005-ben Korcsmáros Gábor, Korcsmáros Pál unokája megalapította Képes Kiadót, itt felújították a korábbi képregényeket, melyek a Füles lapjain elevenedtek meg. Ezek a képregények már színesek voltak, és sokkal bátrabban bántak a képregényes elemekkel, a keretezést kevésbé statikusan használták, kreatívan bántak a szövegbuborékokkal, és a képregényes átmenetekkel.

A korai kiadású Rejtő képregényeket igyekeztem megvizsgálni bizonyos szempontok alapján a A szőke ciklon, A megkerült cirkáló, Szép kis üzlet című képregények segítségével. Ezek a képregények fekete-fehérek, általában a kétosztatúság jellemzi őket, illetve az, hogy a képkockákon általában kicsit túl sok szöveg található. Mindhárom történetet Cs. Horváth Tibor írta Rejtő Jenő regényei alapján, az A szőke ciklon és a Szép kis üzlet c. képregényt Korcsmáros Pál, míg a Megkerült cirkáló-t Halasi Éva rajzolta. A rajzok mindhárom történetben nagyon kreatívak, jól érthetőek. A Szőke ciklon c. képregény nagyon statikus a keretezés tekintetében, nem használja bátran, nem lépi át a határait a figurákkal, a másik kettő már valamivel szabadabban bánik ezekkel a dolgokkal, azonban még mindig kevésbé, még mindig földhözragadtabban, mint azt a külföldi képregényekben megtapasztlhattuk.

Az elemzés során arra a következtetésre jutottam, hogy a Rejtő képregények nagyon szórakoztatóak, és minden tekintetben megállják a helyüket az önálló képregények sorában, viszont sok egyedi tulajdonsága van, ami a külföldi képregényekre nem jellemző. A szövegek mennyiségét gyakran eltúlozzák, ami a képektől veszik el a helyet. Sokkal földhözragadtabbak, mint az amerikai képregények a legtöbb szempontot figyelembe véve, szóval érződik az akkori mentalitás, és hogy elég sok korlátozás vonatkozott ezekre az alkotásokra abban az időszakban. Mindezek ellenére úgy gondolom, hogy büszkék lehetünk rá, hogy ilyen minőségű képregényeink vannak, amelyek tényleg a sajátjaink, és örülhetünk,

hogy Rejtő Jenőnek hála ilyen jó alpművei voltak, amelyekből a szerzők a képregényeket bégül életre hívhették.

Véleményem szerint több saját képregényt kellene készítenie a magyaroknak, ami nem feltétlenül adaptáció, hanem önálló történetek, mert jó érezni a képregények lapjain a magyar írásmód sajátosságait, és a sajátos magyar humort.

Резюме

Комікс - це суміш літератури та візуального мистецтва, твір, який розповідає історії в картинках і використовує текстові бульбашки з короткими текстами. Комікси вже давно стали частиною нашого життя, хоча і не в класичному вигляді, як деякі дослідники відносять до них печерні малюнки та сувої з картинками. З моменту своєї появи комікси поширилися по всьому світу, і крім американських коміксів, під різними назвами з'явилося кілька європейських жанрів коміксів, таких як французький *bande dessinée* і знаменита японська манга.

Однією з особливостей коміксів є те, що вони дуже добре зображують різні верстви суспільства, їхні вади та повсякденні проблеми, з якими стикаються їхні герої. Він представляє різні соціальні події, такі як Друга світова війна, з точки зору героя, і через них він також зображує події або лідерів суспільства. На атмосферу коміксу вплинули різні події в історії, коли він був вперше опублікований, він характеризувався тим, що герой був однозначно хорошим, а антагоніст однозначно поганим, але після Великої депресії це змінюється і з'являються герої, про яких не можна однозначно сказати, що вони хороші, їхні методи є сумнівними. Також більше уваги приділяється антигероям, а також краще розробленим заклятим ворогам. Зростає кількість героїв, які відчайдушно шукають справедливості, ведуть подвійне життя або зазнають невдач у повсякденному житті.

У нашій країні комікси завжди тісніше асоціювалися з романом, частково тому, що перші комікси в нашій країні були адаптаціями літературних творів. Спочатку комікси не мали великого успіху в нашій країні, їх було важко дістати або вони були доступні лише в журналах. Після падіння комуністичного режиму комікси почали висвітлюватися трохи більше, але питання про те, до якого жанру вони належать, все ще залишалося спірним, і лише нещодавно їх визнали окремим медіа. Деякий час за радянської влади комікси були заборонені до друку, а коли їх знову дозволили, вони були доступні лише як адаптації літературних романів. Але творці-ентузіасти, такі як Чс. Тібор Хорват і Пал Корчмарош одразу ж почали працювати над цими адаптаціями, і Фюлес був головним інструментом цих зусиль, завдяки якому ці комікси могли бути опубліковані, і, звичайно, вони стали дуже популярними з самого початку. Звичайно, в той час ці твори ще не були незалежними, вони були підпорядковані газетам і фільмам, і комікси не могли видаватися самостійно, але це теж не було проблемою,

успіх романів Єно Рейто в коміксах або комікс-версії "Зірок Еґрі" був безперервним, і багато людей досі шукають ці сторінки на ринку. Після зміни режиму, коли вони стали безкоштовними, популярність коміксів несподівано знизилася, але завзяті шанувальники коміксів залишилися.

На початку відродження коміксів, завдяки газеті Фюлеша, часто публікувалися комікси, які адаптували для читачів популярні літературні твори, зокрема бестселери Єно Рейто, більшість з яких були видані компанією Cs. Більшість з них були написані Тібором Горватом і втілені в життя за допомогою малюнків Пала Корчмароша. Ці комікси по-своєму представляли відомі романи, хоча спочатку чорно-білі кадри були досить стриманими у використанні жанру коміксу.

У 2005 році Габор Корчмарош, онук Пала Корчмароша, заснував видавництво Képes Kiadó, де попередні комікси були відреставровані та ожили на сторінках Füles. Ці комікси вже були кольоровими, і вони набагато сміливіше використовували комічні елементи, менш статичне обрамлення, креативне використання текстових бульбашок і комічних переходів.

Я спробував розглянути ранні комікси Рейто з певної точки зору, використовуючи комікси "Блондинка-циклон", "Кругосвітній мандрівник", "Мила крамничка". Ці комікси чорно-білі, загалом характеризуються двосерійним дизайном і тим, що в них, як правило, забагато тексту на рамочках. Усі три історії розповідаються від імені Cs. "Білявий циклон" та "Мила крамничка" написали Тібор Хорват, Пал Корчмарос, а "Крейсер, якого ми шукали" намалювала Єва Галаші. Малюнки в усіх трьох історіях дуже креативні та легкі для сприйняття. Комікс "Білявий циклон" дуже статичний з точки зору обрамлення, він не використовує його сміливо, не переходить межі з фігурами, інші два трохи вільніші з цими речами, але все одно менше, все одно більш приземлені, ніж ми бачили в закордонних коміксах.

Мій аналіз привів мене до висновку, що комікси Рейто дуже цікаві і в усіх відношеннях стоять на своєму місці в рядах самостійних коміксів, але вони мають багато унікальних особливостей, які не характерні для зарубіжних коміксів. Кількість тексту часто перебільшена, що відволікає увагу від малюнків. Вони набагато приземленіші, ніж американські комікси, в багатьох відношеннях, тому можна відчутти менталітет того часу, а також те, що на ці роботи в той час було досить багато обмежень. Тим не менш, я думаю, що ми повинні пишатися тим, що у нас є комікси такої якості, які є справді нашими власними, і ми повинні радіти, що завдяки Єно Рейто у нас є такі хороші базові роботи, з яких автори можуть оживляти комікси.

На мою думку, угорці повинні випускати більше власних коміксів, не обов'язково адаптацій, але й самостійних історій, адже на сторінках коміксів приємно відчувати особливості угорського письма та своєрідний угорський гумор.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Aarseth, Espen J. 2004 Nem-linearitás és irodalomelmélet. Helikon Irodalomtudományi Szemle, 3. sz
2. Dessewffy Tibor & Galács Anna 2002 Mobilkommunikáció és társadalmi diffúzió. In Nyíri Kristóf (szerk.) Mobilközösség – mobilmegismerés. Budapest: Áron László Könyvkiadó.
3. Dunai Tamás 2013: A képregény mint médium. Szépirodalmi Figyelő, 12(4), 27–34.
4. Dunai Tamás. 2012. Keretek közt: A képregény mint a Kádár-kor emlékezethelye. In Kultpontok: Emlékezethelyek a magyar populáris kultúrában, szerk. Dunai Tamás–Oláh Szabolcs–Sebestyén Attila. 99–107. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.
5. Dunai Tamás 2013: Képregény. Szépirodalmi figyelő 2013/4, 27.34.
6. Gellért Endre 1975 A képregény története. Budapest: Tömegkommunikációs Kutatóközpont.
7. Hutcheon, Linda. 2014. Elmélkedés az adaptációról: Mit? Ki? Miért? Hogyan? Hol? Mikor? Ford. Kuklis Katalin. Kalligram 23 (12): 98–102.107
8. Ifj. Csákvári József 2005 Lehetőség, véletlen és képi retorika a számítógépes játékok narratív struktúráiban. Jel-Kép, 3. sz.
9. Jacobs W. – Jones G. 1985 The Comic Book Heroes: From the Silver Age to the Present. Publisher Crown
10. Kertész Sándor 1991 Szuperhősök Magyarországon. Budapest: Akvarell Bt.
11. Kiss Ferenc 2005 A képregény születése és halála Magyarországon – Szubjektív történeti áttekintés és helyzetkép. Beszélő, 1. sz
12. Kiss Ferenc & Szabó Zoltán Ádám 2005 Melyik a többi nyolc? – vagy bölcs gondolatok a képregényről. Beszélő, 12. szám.
13. Maksa Gyula 2007: Ismeretterjesztés és képregény, Médiakutató
14. Maksa Gyula 2010 Változatok képregényre – Kommunikáció- és kultúratudományi tanulmányok, Budapest Gondolat Kiadó
15. Maksa Gyula. 2007. Kriptomédium, protomédium, intermedialitás: André Gaudreault és Philippe Marion médiatörténet-elméleti modellje. In Mediativitás, médiumidentitás, „képregény”. 27–32. Debrecen: Debreceni Egyetem.

16. Maksa Gyula. 2010. Kettős születés és médiumidentitás. In Változatok képregényre. 14–19. Budapest–Pécs: Gondolat Kiadó–PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék.
17. Mccloud Scott 2007 A képregény felfedezése. Kiadó - Nyitott Könyvműhely
18. Peeters, Benoît. 2004. A képregény: Egy sajátos nyelv. Ford. Morvay Zsuzsa. Enigma 11 (40): 90–95.
19. Sári Orsolya 2017 A 14 (tizennégy) karátos autó képregényváltozatainak kiadástörténete; Nyom-követés 2. Tanulmánykötet
20. Szabó Sára, G. – Gombos Péter 2002: Füles az irodalomnak: A magyar képregény a kezdetektől a hőskorig – Zórád Ernő. Somogy, 30(6), 523–529
21. Szabó Sára, G. – Gombos Péter 2005: Pizkos Fred és a többiek: Komix – szemelgetés a magyar képregénykultúrából a „hőskortól” napjainkig. Csodaceruza, 3, 15–18.
22. Szerényi Gábor 2006: Rejtő és Korcsmáros: (Fel)támad a képregény. Premier, (7)53,
23. Szép Eszter 2018: Az adaptációs képregény továbbélése. In: Uő szerk.: Képregény-történet: a kilencedik művészet ikonjai Magyarországon. Bp.: OSZK, pp. 48–52.
24. Szűts Novák Rita 2018: A magyar képregény kezdetei. In: Szép Eszter szerk.: Képregény-történet: a kilencedik művészet ikonjai Magyarországon. Bp.: OSZK, pp. 15–20.
25. Tarcsa Zoltán 1994: Az alkony mítosza (Az amerikai társadalom a képregények tükrében) Magyar Szemle, Új folyam III. 4.
26. Thuróczy Gergely 2016: A megtalált tragédia. Rejtő Jenő emlékére; Szépművés–Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, (Képes emlékezet sorozat);[376] benne: Rejtő Jenő nyomtatásban megjelent műveinek bibliográfiája (életében megjelent kiadások, posztumusz közreadások, korai/fontosabb/hasonmás újraközlések, róla szóló válogatott híradások)
27. Vincze Ferenc 2015: Egy képregény-adaptáció kiadástörténete: Az előretolt helyőrségről. Filológiai Közlöny, 61(2), 213–230.
28. Vörös Klára 2022: Komisz-e a comics? A bibliai József-történet képregény-adaptációja. Anyanyelvi Kultúraközvetítés, 5(1), 39–52.
29. Weszely Balázs 2007: Magyar képregény – egy műfaj történetéből. Kapu, 20(9), 59–60

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: *A szőke ciklon* című képregény, Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1987 (Rejtő sorozat 12., 1. oldal)

2. számú melléklet: *A szőke ciklon* című képregény, Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1987 (Rejtő sorozat 12., 2. oldal)

3. számú melléklet: *A megkerült cirkáló* képregény, Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1988 (Rejtő sorozat 15., 1. oldal)

4. számú melléklet: *A megkerült cirkáló képregény*, Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1988 (Rejtő sorozat 15., 1. oldal, Halasi Éva rajza)

5. számú melléklet: *A megkerült cirkáló képregény*, Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1988 (Rejtő sorozat 15., 22. oldal)

6. számú melléklet: A Szép kis üzlet című képregény, Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1988 (Rejtő sorozat 15., 25. oldal)

Ім'я користувача:
Аніко Чурман

Дата перевірки:
18.05.2023 22:51:43 CEST

Дата звіту:
24.05.2023 23:31:59 CEST

ID перевірки:
1015143516

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100011754

Назва документа: Ferku Szilveszter_Szakdolgozat_2023

Кількість сторінок: 46 Кількість слів: 11157 Кількість символів: 85263 Розмір файлу: 1.23 MB ID файлу: 1014824389

22.5% Схожість

Найбільша схожість: 4.77% з Інтернет-джерелом (<https://hu.wikipedia.org/wiki?curid=332159>)

22.5% Джерела з Інтернету 275 Сторінка 48

1.54% Джерела з Бібліотеки 103 Сторінка 49

1.93% Цитат

Цитати 9 Сторінка 50

Не знайдено жодних посилань

0% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

0% Вилучення з Інтернету 17 Сторінка 51

0% Вилученого тексту з Бібліотеки 14 Сторінка 51